

LAGRÅDET

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2022-02-08

Närvarande: F.d. justitieråden Karin Almgren och Stefan Lindskog
samt justitierådet Mahmut Baran

Nya regler för organdonation

Enligt en lagrådsremiss den 27 januari 2022 har regeringen (Socialdepartementet) beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i lagen (1987:269) om kriterier för bestämmande av människans död,
2. lag om ändring i lagen (1995:831) om transplantation m.m.,
3. lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av ämnesrådet Eva Willman Kullén, biträdd av kanslirådet Bengt Rönngren.

Förslagen föranleder följande yttrande.

Förslaget till lag om ändring i lagen om transplantation m.m.

3 §

Enligt förslaget till undantaget i andra meningen i tredje stycket får ett ingrepp inte genomföras, om den avlidne vid sin död var vuxen och hade en funktionsnedsättning av sådan art och grad att han eller hon som vuxen uppenbarligen aldrig haft förmågan att förstå innebörden av och ta ställning till ett ingrepp.

I allmänmotiveringen anges att det i undantagsbestämmelsen ska finnas ett krav på att det ska vara uppenbart att personen aldrig har haft förmåga att förstå innebörden av och ta ställning till donation. Vidare framgår att avsikten inte är att en större krets av personer ska omfattas av undantaget då det kan innebära svåra gränsdragningsproblem kring vilken grad av funktionsnedsättning som ska krävas för att en person ska omfattas av den. Lagrådet anser att denna avsikt kommer bättre till uttryck om undantaget ges följande lydelse.

Detsamma gäller om den avlidne vid sin död var vuxen och hade en funktionsnedsättning av sådan art och grad att det är uppenbart att han eller hon som vuxen aldrig haft förmågan att förstå innebörden av och ta ställning till ett sådant ingrepp.

4 §

Paragrafen innehåller en kompletterande regel till 3 § om skyldighet att underrätta någon närstående för att ingrepp ska få genomföras och att ingrepp ändå får genomföras i vissa fall trots att närstående inte har kunnat kontaktas.

Med hänsyn till att det ska placeras en ny paragraf, 3 a §, mellan 3 och 4 §§ bör det anges i lagtexten att med ingrepp avses ingrepp enligt 3 §.

Av författningskommentaren i de delar som behandlar situationer där barn är aktuella som donatorer bör framgå att det inte får genomföras

något ingrepp om barnet har två vårdnadshavare och någon av dem motsätter sig ingreppet.

4 e §

I paragrafen regleras under hur lång tid organbevarande behandling får ges. En sådan behandling får ges i högst 72 timmar från tidpunkten för ställningstagandet enligt 4 b § att inte inleda eller fortsätta livsuppehållande behandling. Denna tidsgräns är inte absolut utan organbevarande behandling får ges ytterligare en kort tid om det finns särskilda skäl och den utredning som avses i 4 c § visar att det finns förutsättningar för donation.

Innebörden av regleringen kan belysas genom en beskrivning av tre olika situationer. I den första situationen är den utredning som avses i 4 c § färdigställd före utgången av perioden om 72 timmar och den visar att det finns förutsättningar för donation. Den organbevarande behandlingen får då pågå till utgången av perioden om 72 timmar samt ytterligare en kort tid om det finns särskilda skäl. I den andra situationen visar utredningen – som är färdigställd före utgången av perioden om 72 timmar – att det inte finns förutsättningar för donation. Behandlingen måste då avslutas skyndsamt. I den tredje situationen har den utredning som avses i 4 c § inte kunnat färdigställas under den initiala perioden. Den organbevarande behandlingen måste då avslutas vid utgången av perioden om 72 timmar. Någon förlängning kan alltså inte komma i fråga i denna situation, även om det skulle finnas särskilda skäl.

För att underlätta förståelsen av bestämmelsen vore det enligt Lagrådets mening värdefullt om författningskommentaren kompletterades med en beskrivning enligt ovan.

4 h §

I paragrafen finns en reglering av dokumentationsskyldigheten inom donationsverksamheten. Den är inte uttömmande.

Enligt 4 b § andra stycket får organbevarande behandling ges under vissa förutsättningar. I författningskommentaren bör det preciseras att övervägandena i samband med prövningen av dessa förutsättningar ska dokumenteras.

Övriga lagförslag

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.